

Propozycje aktywności sprzyjających integracji

Wprowadzenie

Celem opisanych poniżej aktywności jest zwiększenie liczby kontaktów między wszystkimi uczniami w klasie oraz ćwiczenie przez nich umiejętności prowadzenia swobodnych rozmów poza lekcją. Zaprezentowane niżej zadania mają inspirować dzieci do szukania ciekawych tematów do rozmów, zachęcać ich do zadawania rówieśnikom pytań i uważnego słuchania wypowiedzi kolegów. Takie aktywności sprzyjają wzajemnemu poznawaniu się uczniów, a w dalszej perspektywie pomagają w dostrzeganiu i docenianiu różnorodności.

Proponowane ćwiczenia można wykorzystywać w czasie godziny wychowawczej lub we wstępnej fazie lekcji przedmiotowej. Dobrze jest, aby aktywności, w czasie których uczniowie bezpośrednio ze sobą rozmawiają – bez dodatkowego udziału nauczyciela – pojawiały się jak najczęściej, dlatego znajdują się tu przykłady ćwiczeń, które zajmują od kilku do kilkunastu minut. Można je przeprowadzać niezależnie od tematu lekcji, traktując je jako odrębną część zajęć, lub dowolnie modyfikować. Ważne, aby tematy rozmów uczniów dotyczyły pozytywnych, przyjemnych aspektów życia, na temat których każdy się może wypowiedzieć. Należy natomiast unikać sytuacji, kiedy uczniowie opowiadają o strachu, wstydzie, trudnościach. Dobrze jest, aby wszyscy w klasie nawiązywali ze sobą kontakty, nawet jeżeli się znają słabiej, rzadko rozmawiają. Nauczyciel musi zadbać o komfort każdego z uczniów.

Warto wybierać różne aktywności, aby podtrzymać zainteresowanie uczniów. W tym module znajduje się również oddzielny materiał *Przykładowy plan aktywności sprzyjających integracji*, który może być pomocny do prowadzenia regularnej, codziennej pracy nad integracją w klasie. Do planu dołączono przykładową informację, jaką wychowawca może przekazać osobie uczącej języka polskiego jako

obcego lub uczniom, którzy chcą językowo przygotowywać się do rozmów z kolegami.

„Szybka randka”

„Szybka randka” (speed dating) to ćwiczenie, w czasie którego uczniowie prowadzą kilka krótkich rozmów, za każdym razem z inną osobą. Zadaniem nauczyciela jest proponowanie tematów do rozmowy (dobrze jest przygotować je wcześniej i sformułować je w zrozumiały dla każdego sposób) oraz mierzenie czasu (najwygodniej użyć minutnika, który sygnałem dźwiękowym informuje wszystkich o tym, że czas minął). Ćwiczenie ma dwie formy, wybieramy taką, na którą pozwala przestrzeń w klasie.

Wersja tego ćwiczenia „w pociągu” sprawdzi się w sytuacji, gdy w sali jest mało miejsca. Możemy wykorzystać przestrzeń pomiędzy rzędami ławek, pod tablicą lub, jeśli jest taka możliwość, przeprowadzić ćwiczenia na korytarzu.

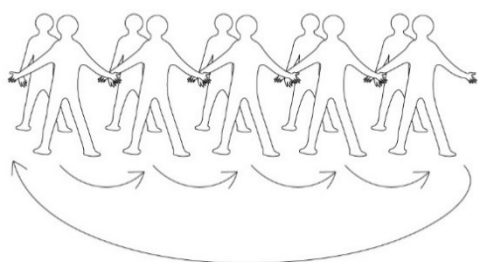

Rysunek 1. Początek ćwiczenia „szybka randka” w wersji „w pociągu”.

Źródło: Katarzyna Chróściewicz, Variety Design.

Nauczyciel dzieli klasę na 2 równe grupy, prosi uczniów, aby stanęli w dwóch rzędach, a następnie utworzyli pary. Każda osoba z pierwszego rzędu tworzy parę z osobą z drugiego rzędu (przy nieparzystej liczbie osób można stworzyć jedną „trójkę” lub nauczyciel może sam dołączyć do uczniów). Uczniowie zwracają się do siebie twarzami tak, aby mogli ze sobą rozmawiać. Nauczyciel proponuje temat do

minutowej rozmowy i mierzy czas. Każda para dyskutuje na ten sam temat. Po zakończeniu czasu przeznaczanego na rozmowę, na sygnał prowadzącego, czyli nauczyciela, uczestnicy z pierwszego rzędu przesuwają się w lewo tak, by stanąć naprzeciwko nowej osoby. Ten, kto w tym rzędzie stał najdalej po lewej stronie, przechodzi na przeciwny koniec swojego rzędu. Osoby stojące w drugim rzędzie zostają na swoim miejscu.

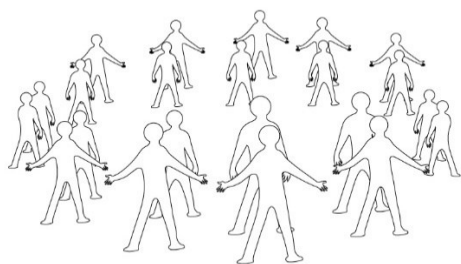

Rysunek 2. Zmiana par w ćwiczeniu szybka randka w wersji „w pociągu”.

Źródło: Katarzyna Chrościewicz, Variety Design.

Uczniowie w nowych parach rozmawiają na kolejny temat zaproponowany przez nauczyciela. Mają tylko minutę, by dowiedzieć się, jak najwięcej o drugiej osobie – poznać jej punkt widzenia na różne kwestie.

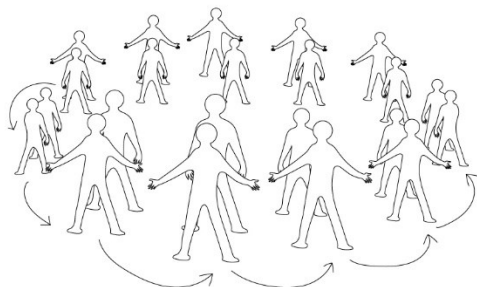
Wersja „cebula” tego ćwiczenia dobrze się sprawdzi w salach, gdzie jest więcej miejsca. Możemy wykorzystać przestrzeń z przodu/z tyłu klasy lub – jeśli ławki są ustawione w podkowę – w środku.

Rysunek 3. Początek ćwiczenia w wersji „cebula”.

Źródło: Katarzyna Chróściewicz, Variety Design.

Uczniowie dzielą się na 2 równe grupy i stają w 2 kręgach (wewnętrznym i zewnętrznym) tak, by na siebie patrzeć. Każda osoba z wewnętrznego kręgu tworzy parę z osobą z zewnętrznego kręgu (przy nieparzystej liczbie osób można stworzyć jedną „trójkę”). Nauczyciel proponuje temat do krótkiej rozmowy (każda para dyskutuje na ten sam temat). Na sygnał prowadzącego uczestnicy z zewnętrznego kręgu przesuwają się w lewo bądź prawo w taki sposób, aby stanąć naprzeciwko nowej osoby.

Rysunek 4. Zmiana par w ćwiczeniu „szybka randka” w wersji „cebula”.

Źródło: Katarzyna Chróściewicz, Variety Design.

Rozpoczyna się rozmowa na kolejny temat zaproponowany przez nauczyciela. Uczniowie mają tylko minutę, by dowiedzieć się jak najwięcej o drugiej osobie – poznać jej punkt widzenia na różne kwestie.

Ćwiczenie jest szybkie i dynamiczne. Zazwyczaj każda rozmowa trwa 1 lub 2 minuty, a nauczyciel proponuje od 3 do 6 pytań. Za pierwszym razem będzie najprawdopodobniej trochę zamieszania ze zmianą partnerów do rozmów, ale każda kolejna runda będzie przebiegać sprawniej. Dobrze, by szybka randka była dla uczniów doświadczeniem przyjemnym, dlatego nauczyciel musi zadbać o dobrą atmosferę. Z pewnością w klasie będzie głośno, uczniowie będą mówić jeden przez drugiego, trzeba się na to przygotować. Nie powinno się ich uciszać ani sprawdzać, czy rozmawiają ze sobą na zadany temat, czy pary ze sobą rozmawiają. Jeśli ktoś

próbuję się zamienić, należy go poprosić o powrót na miejsce, jeśli pary stoją w milczeniu, zachęcić do rozmowy, ale nie naciskając; niektórzy potrzebują czasu, żeby oswoić się z nową formą pracy. Warto jednak zapamiętać, kto z kim nie rozmawiał, i obserwować relację tych dzieci.

Przykładowe¹ pytania:

- Wolisz chodzić do kina czy oglądać filmy w domu?
- Jakie filmy lubisz?
- Jaki film ostatnio oglądałeś/oglądałaś?
- Czy lubisz seriale? Jakie ?
- Jaki sport uprawiasz lub jaki sport chciałbyś/chciałabyś uprawiać?
- Czy lubisz oglądać sport? Jaki?
- Jaki jest twój ulubiony sportowiec?
- Jaki sport wydaje ci się najdziwniejszy?
- Jakie święto lubisz najbardziej?
- Jakie święto z twojej perspektywy wymaga najwięcej przygotowań? Czy uczestniczysz w tych przygotowaniach? W jaki sposób?
- O jakim ciekawym święcie obchodzonym za granicą słyszałeś/słyszałaś?
- Jak najchętniej obchodzisz swoje urodziny?
- Co lubisz jeść na śniadanie?
- Jakie słodycze lubisz najbardziej?
- Co umiesz ugotować?
- Co ci najbardziej nie smakuje?
- Co najchętniej oglądasz w internecie?

¹ Warto rozważyć korzystanie z tłumaczonych pytań na język dziecka z doświadczeniem migracji. Wplatanie w wypowiedź nauczyciela zdań w języku uczniów pochodzących z innych krajów w naturalny sposób uwidacznia ich obecność, co sprzyja budowaniu klasy wielokulturowej. Może też pomagać w zrozumieniu przez osoby o innym pochodzeniu bardziej skomplikowanego pytania (przykładowo: Co by było, gdyby...?). Z drugiej strony być może nowi uczniowie nie chcą się w żaden sposób wyróżniać, chcą być traktowani tak samo. Najlepszym rozwiązaniem jest rozmowa z dzieckiem lub nastolatkiem na temat jego potrzeb i oczekiwań.

- Jaki jest twój ulubiony kanał/influencer?
- Czy korzystasz z mediów społecznościowych? Dlaczego?
- Jaki mem ci się ostatnio spodobał?
- Czy oglądasz czasem śmieszne filmiki ze zwierzętami? Uzasadnij dlaczego.
- Co lubisz robić w wolnym czasie?
- Co daje ci energię, co cię uspokaja?
- Jakiej muzyki słuchasz?
- Opowiedz o tym, co cię ostatnio ucieszyło.
- Gdybyś miał/miała czarodziejskie moce i nieograniczone możliwości, gdzie spędziłbyś/spędziłabyś wakacje?
- Gdybyś miał/miała czarodziejskie moce i nieograniczone możliwości, jaki sprawiłbyś/sprawiłabyś sobie prezent?
- Gdybyś miał/miała czarodziejskie moce i nieograniczone możliwości, z kim byś chciał/chciała się spotkać i porozmawiać?
- Gdybyś mógł/mogła podróżować w czasie, do jakiej epoki byś się przeniósł/przeniosła na wycieczkę?

Rozmowy w parach lub trójkach

Rozmowa w losowo dobranych parach lub trójkach (trwająca 2–3 minuty) różni się od szybkiej randki tym, że zachęca do pogłębionej rozmowy. Zadajemy jedno pytanie problemowe, wymagające zajęcia stanowiska, przypomnienia sobie czegoś lub uporządkowania swoich myśli. Po zakończeniu czasu przeznaczanego na rozmowę efekty są omawiane na forum. Ważne, żeby uczniowie wiedzieli, że po zakończeniu pracy mogą zostać poproszeni o podzielenie się swoimi wnioskami ze wspólnych rozmów, oraz żeby wiedzieli, jak będzie przebiegało podsumowanie na forum. Dzięki temu będą się mogli przygotować w trakcie rozmowy.

Przykładowe pytania:

- Jak chcielibyście spędzić Dzień Dziecka/mikołajki?
- Gdzie chcielibyście pojechać na wycieczkę?
- Prace domowe – są potrzebne czy nie?
- O której godzinie powinny się zaczynać lekcje?

- Lektury szkolne – co chcielibyście zmienić?
- Jakie zalety ma chodzenie do szkoły?
- Punktualność – jest ważna czy nieistotna?
- Kiedy człowiek staje się dorosły?
- Ubranie powinno być przede wszystkim ładne czy wygodne?
- Czy segregowanie śmieci powinno być obowiązkowe, a niestosowanie się do zasad karane mandatami?
- Pies z hodowli czy ze schroniska?
- Graffiti – sztuka czy wandalizm?

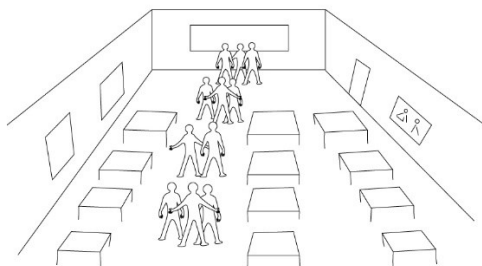
Przykładowe sposoby podsumowania rozmów na forum:

- Po zakończeniu rozmów w parach/trójkach nauczyciel losuje osobę lub kilka osób, które odpowiedzą na pytanie na forum.
- W trakcie rozmowy uczniowie zapisują wnioski/ważne myśli na karteczkach, które na koniec przyklejają na plakacie, a nauczyciel je porządkuje i omawia.
- Nauczyciel zbiera opinię od każdej pary/trójki, zadając pytanie o ustalenia/wnioski. Ważne, aby nie pytać o opinię jednego ucznia, tylko o wnioski wynikające z dyskusji między uczniami. Można prosić uczniów, by to zdanie zapisali na kartce i tylko odczytali.
- Pary/trójki po rozmowie spotykają się z inną parą/trójką i w większym gronie przedstawiają swoje przemyślenia.
- Uczniowie zmieniają się w parach i opowiadają sobie, do jakich wniosków doszli w rozmowie w poprzednich parach.

„Skalowanie”

Skalowanie służy pokazaniu tego, że w klasie każdy się różni i że jest to wartościowe. Należy wybierać takie pytania, które zachęcają uczniów do zastanowienia się nad oceną sytuacji lub intensywnością własnych emocji. Na przykład przy pytaniu „Jak oceniasz film, który razem oglądaliśmy?” nauczyciel prosi uczniów, aby ustawili się na linii zgodnie z zajmowanym przez siebie stanowiskiem: osoby, które uważają, że film był świetny, stoją blisko tablicy, osoby, które uważają, że był nudny – po przeciwnej stronie. Osoby, które mają pośrednie zdanie, ustawiają

się wzdłuż linii między tymi skrajnymi stanowiskami, w zależności od tego, jak uważają. Bardzo ważną częścią tego ćwiczenia jest podsumowanie, które ma na celu nazwanie i docenienie różnorodności. Nauczyciel komentuje przykładowo: „Zobaczcie, jak różnie można było odebrać jeden film, to bardzo ciekawe...”.

Rysunek 4. Przykładowe ustawienie uczniów podczas ćwiczenia „skalowanie”.

Źródło: Katarzyna Chróściewicz, Variety Design.

„Skalowanie” kończy się na podsumowującej wypowiedzi nauczyciela lub ma drugi etap, w którym nauczyciel proponuje uczniom rozmowę z osobą (lub kilkoma osobami), która stoi najbliżej, żeby wymienić się opinią, albo rozmowę z osobą (lub kilkoma osobami), która stoi daleko, żeby poznać jej argumenty. Nauczyciel może też poprosić chętne osoby o wypowiedzenie się na forum na temat swojego stanowiska.

Przykładowe pytania do „skalowania”:

- Jak oceniasz swoje zdolności kulinarne? Umiem dużo. Nie umiem nic.
- Jaki jest twój stosunek do oglądania w telewizji skoków narciarskich?
Uwielbiam. Nie znoszę.
- Spanie pod namiotem: ekstra, okropne.

„Cztery kąty”

- Dzięki temu ćwiczeniu, podobnie jak przy skalowaniu, chcemy zobaczyć różnorodność i docenić jej wartość. Nauczyciel zadaje 1 pytanie i proponuje 4

odpowiedzi. Każdą z nich zapisuje i umieszcza w innym rogu sali, na przykład przyczepia na kartce do ściany. Są 2 typy pytań:

- Pytanie typu 1: „Co lubisz jeść najbardziej na obiad?” i odpowiedzi dopasowane do pytania: pizza, schabowy, zupa pomidorowa, inna potrawa.
- Pytanie typu 2: „Czy dzieci powinny mieć w domu obowiązki?” i odpowiedzi uniwersalne: tak, nie, nie wiem, to zależy.

Uczniowie zastanawiają się, która odpowiedź jest im najbliższa, i stają w odpowiednim kącie. Gdy wszyscy zajmą wybrane przez siebie miejsca, nauczyciel proponuje krótką rozmowę w grupach, które się uformowały. Można na zakończenie poprosić osobę/kilka osób/każdą grupę o krótkie podsumowanie/podanie argumentu.

Przykładowe pytania typu 1

- Gdybyś miał/miała nieograniczone możliwości, jakie zwierzę najbardziej chciałabyś/chciałabyś mieć? Odpowiedzi: pies, kot, koń, inne.
- Jaki jest twój ulubiony sposób spędzania wolnego czasu? Odpowiedzi: książka, komputer, sport, inny.
- Który mem śmieszy cię najbardziej? Odpowiedzi: wybór spośród 4 wydrukowanych memów (propozycje mogą być przygotowane przez nauczyciela lub uczniów).

Przykładowe pytania typu 2

- Czy komórki w szkole powinny być zakazane? Odpowiedzi: tak, nie, nie wiem, to zależy.
- Czy weekend powinien trwać 3 dni? Odpowiedzi: tak, nie, nie wiem, to zależy.
- Czy wszystkie zajęcia wychowania fizycznego powinny odbywać się na dworze? Odpowiedzi: tak, nie, nie wiem, to zależy.
- Czy możliwa jest szkoła bez stopni? Odpowiedzi: tak, nie, nie wiem, to zależy.

„Wszyscy, którzy...”

Uczestnicy siedzą w kręgu na krzesłach (lub na podłodze w kręgu z oznaczonym miejscem, na przykład poduszką). Odstawia się 1 krzesło, aby 1 osoba stała. Na

początku może to być nauczyciel, który rozpoczyna zabawę, wypowiadając zdanie, przykładowo: „Wstają wszyscy ci, którzy dziś spiechli się, jedząc śniadanie”. Wtedy wszystkie osoby, które jadły śniadanie w pośpiechu, muszą się przesiąść. Osoba wydająca polecenie korzysta z okazji – w trakcie chwilowego zamieszania siada na wolnym miejscu. Ten, kto zostanie bez miejsca, przejmuje rolę wydającego polecenie. Robi się kilka takich rund. Ważne: osoba stojąca w kręgu musi wypowiedzieć zdanie zawierające prawdziwą informację na swój temat. W podsumowaniu ćwiczenia nauczyciel (lub osoba, która się zgłosi) mówi, czego dowiedziała się o klasie, na przykład: „Dowiedziałam się, że w naszej klasie dużo osób ma psa, ale tylko 2 osoby umieją jeździć konno. Poza tym wszyscy jechali pociągiem”.

Przykładowe zdania, którymi można zacząć zabawę:

- Wszyscy, którzy mają psa/kota...
- Wszyscy, którzy kiedyś jechali pociągiem...
- Wszyscy, którzy lubią pływać/grać w piłkę/skakać na skakance...
- Wszyscy, którzy dostali kiedyś jedynkę w szkole...
- Wszyscy, którzy lubią lody...
- Wszyscy, którzy lubią działania na ułamkach zwykłych...